

Virolaisen Leivun murteen lättiläispiirteitä

Latvian eli lätin kielen alueella on ollut kaksi virolaista kielisaareketta Leivun eli Koivan ja Lutsin alueilla. On ollut tapana olettaa, että näiden nyt jo hävinneiden saarekkeiden virolaisväestö olisi siirtynyt sinne joitakin vuosisatoja sitten Etelä-Virosta, koska siellä puhuttu kieli oli lähimpänä etelävirolaisia murteita. Viime vuosikymmeninä on kuitenkin erityisesti arkeologian ja historian valossa noussut esiin se mahdollisuus, että näiden alueiden virolaiset olisivat voineet olla relikti niiltä ajoilta, jolloin viron kielen alue on ollut nykyistä laajempi. Myöhemmin on voinut tulla lisää asukkaita juuri Etelä-Virosta. Näiden siirtolaisten tuloon liittyvää perimätietoa tutkijat ovat voineet merkitä muistiin, ja tätä perinnettä on saatettu pitää alkuperäisiin asukkaisiin liittyvänä.

Leivun murteesta ja sen puhujista on tietoja jo 1700-luvulta, mutta tätä murretta alkoivat tutkia vasta suomalainen A.J. Sjögren (1849) ja virolainen F.J. Wiedemann (1869). Ensimmäinen kielentutkija, joka itse teki kenttätutkimuksia leivun murrealueella, oli suomalainen Heikki Ojansuu (seuraavassa HO). Hänen muistiinpanonsa ovat ajalta 18.–28. 4. 1911. Tässä artikkelissa tarkastelenkin leivun Ilsenin alueen murteen lättiläispiirteitä juuri HO:n toistaiseksi vähän hyödynnettyjen kokoelmien perusteella. Suomalaisista tutkijoista ovat leivujen parissa käyneet 1930-luvulla myös Lauri Kettunen ja Lauri Posti. Leivun murretta ovat tutkineet useat virolaiset kuten Paulopriit Voolaine (1920- ja 1930-luvulla), Valter Niilus (1935–36) sekä Paul Ariste (1930-luvulta alkaen), Salme Nigol ja Karl Kont 1954. Leivulaisaluetta kohtaan ovat tunteneet kiinnostusta myös latvialaiset tutkijat.

Virolaiset tutkijat ovat osoittaneet leivusta useita niistä lättiläispiirteistä, joita on todettavissa myös HO:n aineistosta. Virolaisilla kielisaarekkeilla voi tulla kysymykseen joidenkin muidenkin kielten vaikutus, ja esimerkiksi HO:n Lutsin aineistossa on myös venäläispiirteitä. Ilsenissä on kuitenkin ollut valtakielen lätin vaikutus tuntuvin, ja juuri lättiin sikäläinen viron-kieli sulautui. Esimerkiksi Ilsenin Paiknan kylän 30-vuotiaiden asukkaiden HO kertoo vielä osanneen äidinkieltään viroa. Yhdestä 62-vuotiaasta kielenop-

paastaan tutkija mainitsee, että tämä puhui lättilä kotoaan, mutta että hän oli naimisissa virolaisen kanssa ja hänen vanhempansa olivat virolaisia.

Lättiläispiirteitä on leivussa todettavissa varsinkin äännteistössä, morfologiassa ja sanastossa.

I. Äännepiirteitä.

1. Vokaalit.

1.1. $a > \acute{a}$, esim. *känge* 'voimakas' (KK kirjakielessä *kange*), *sám* 'askel', (KK *samm*) ja joskus myös *ai*-diftongissa, esim. *sáin* 'seinä' (KK *sein*, viE *sain*). Itälätin murteissa $a > \acute{a} > o$, $ai > \acute{ai}$ (LG § 45; Niilus 1936b. 156).

1.2. $e > \acute{e}$, esim. Nigol *lⁱeHm* 'lehmä' (KK *lehm*). Samasta näyttää olevan kysymys sananalkuisessa kehityksessä $e > (*\acute{e} >)$ *je*, esim. HO *jemä* 'äiti' (KK *ema*; myös liivissä *jemà*, suomessa *emä*). Kehityksen $e > \acute{e}$ mahdollisesta lättiläisperäisyydestä ks. 1.6.

1.3. $ei > ai$. HO:n merkitsemän *laib* 'leipä' (KK *leib*) -sanana diftongi *ai* johtuu ilmeisesti siitä, että juuri Ilseen tienoon lättiläismurteissa $ei > ai$ (LG § 44).

1.4. $\bar{i} > ei$. Tämä muutos tai oikeastaan substituutio on melko sporadinen, ja se esiintyy jo Sjögrenin merkinnöissä, esim. HO *neidü maa* 'niitty(maa)' (KK *niidumaa*), *ma neidü* 'minä niitan' (KK *ma niidan*). Kehitys $\bar{i} > ei$ tunnetaan itälätin murteissa (LG § 59; Wiedemann 1868. 642; Ariste 1931. 175–76; Niilus 1936b. 156).

1.5. $\bar{o} > uo$, esim. mon. nom. (*sälä*) *ruodzu^p* 'selkäruodot' (< **rōdat*) (KK *rood*), *kuore^p* 'kuoret' (< **kōret*). Myös Voolaine ja Nigol ovat todenneet leivun diftongiutumisen $\bar{o} > uo$, joka Aristen mukaan johtuu siitä, että paikalliset lätin murteet eivät tunne pitkää *o*: ta (Ariste 1931. 178; LG § 26; Niilus 1936b. 155).

1.6. Leivussa esiintyy myös $o > uo$, esim. *ei^uole^p* 'ei ole' (KK *ei ole*), *uolgi* 'olkia' (KK *olgi*). *uo* tavataan liivissäkin *b r e c h u n g d i f t o n g i n a* -paralleelista \acute{e} :n kanssa. Nigol (1955, 150–51) pitää leivun muutoksia $e > \acute{e}$ ja $o > uo$ lätin vaikutuksesta tapahtuneina. Itälättiläisten murteiden vokalismi on kirjava. Rudzīte (1964. 266) mainitsee tältä murrealueelta (*a u g š z e m n i e k u d i a l e k t s*) peräti 125 erilaista vokaalia ja diftongia, joiden joukossa on myös \acute{e} . Mikäli leivun \acute{e} on lättiläisperäinen, on *uo*:n kehittymiseen voinut vaikuttaa juuri \acute{e} :n antama malli, koska \acute{e} ja *uo* ovat keskenään paralleelisia, ja sekin, että lätin *o* ääntyy [uo]. Kuitenkin Lauri Postin (1942. 109–19) mukaan liivin vokaalinmurtumat $e > \acute{e}$ ja $o > uo$

ovat kombinatorisia ääntenmuutoksia, joille on löydettävissä paralleleja skandinaavisista kielistäkin.

1.7. ($\bar{o} >$) $uo > \bar{u}$, esim. *kuur* 'kuori' (KK *koor*), *ruuda* (KK *rood*). Tämä muutos voi olla lättäläisperäinen, koska se tunnetaan läheisissä lätin murteissa (LG § 57; Niilus 1936b. 155). Kuitenkin on mahdollista, että leivussa omaperäisestikin $\bar{o} > \bar{u}$. Paradigmaattisesti on vaihtelua $\bar{u} : uo$ (*kuur* : *kuore*²).

1.8. $\bar{u} > ou$, esim. *pou* 'puu', *sou* 'suu' (KK *puu*, *suu*). Esiintyy myös useita variaatioita *ou*:n ja *uu*:n väliltä. Myös kehitys $\bar{u} > ou$ tunnetaan läheisissä lätin murteissa (LG § 59; Ariste 1931. 176; Niilus 1936b. 154).

2. Konsonantit.

2.1. Mielenkiintoinen on *h*-konsonantin edustus. Sanan alussa *h*:ta ei esiinny, esim. *aHk* 'harmaa' (KK *hakk*), *ärd* 'härkä' (KK *hürg*). Viron kirjakeleessä sananalkuinen *h* voi jäädä ääntymättä, mutta viron etelämurteissa se yleensä säilyy, ja näin voisi olettaa käyneen leivussakin, jossa *h*:n kato johtuu ilmeisesti siitä, että lätissä ei tätä äännettä ole (vrt. Wiedemann 1869. 643). Todettakoon, että liivistä on *h* kadonnut kokonaan juuri lätin vaikutuksesta.

Sanan sisällä *h*:n vaiheet ovat olleet mutkikkaammat. Kolmannessa eli pisimmässä kestoasteessa (vahvassa asteessa) konsonantin edellä *h* on säilynyt, esim. *nahk* 'nahka' (KK *nakk*), *tuhk* 'tuhka' (KK *tuhk*), mon. part. *pihlu* 'pihlajia' (KK *pihlu*). Muissa kestoasteissa sen sijaan *h* on kadonnut sekä vokaalien välistä että soinnillisen konsonantin edeltä, ja sen paikalla on selvä tavunraja, esim. *ku*'*i* 'heinäsuova' (KK *kuhi*), *na*'*a*² 'nahat' (KK *nahad*), *tu*'*a*² 'tuhkat' (KK *tuhad*), *vi*'*ma*² 'sateet' (KK *vihmad*). HO:n lisäksi muillakin tutkijoilla (Voolaine, Niilus, Nigol, Ariste) on esimerkkejä *h*:n kadon aiheuttamasta tavunrajasta ja myös sellaisista tapauksista, joissa *h* on kadonnut jäljettömiin. Analogisesti voikin vastaavanlainen tavunraja usein esiintyä myös sellaisissa asemissa, joissa ei ole *h*:ta koskaan ollutkaan. *h*:n kadon johdosta syntynyt ja analoginen hiatus muistuttavat lätin katkointonaatiota *l a u z t ā i n t o n ā c i j a*, ja sekä HO kenttämuistiinpanoissaan että Niilus (1936a. 38) nimittävät sitä katkoksi. Sama äännepiirre on tunnusomainen myös liiville ja esiintyy nimenomaan katkotoonina mm. silloin, kun *h* on kadonnut sanan sisästä, esim. *ku*'*i* 'heinäsuova', *nō*'*gāD* 'nahat', *tū*'*gāD* 'tuhkat', *vī*'*māD* 'sateet, vihat'. Lätin kieli on vaikuttanut sekä kielisaarekkeissa että liivissä samaan tapaan *h*:n historiaan. Viron kielisaarekkeiden valossa näyttää todennäköiseltä, että katkon ilmestyminen liiviin ei ole tapahtunut aivan lätin vastaavasta toonipiirteestä riippumatta. Virolaissaarekkeiden sanansisäisen *h*:n kato on

suhteellisen nuori ilmiö. HO kuuli tämän äänteen vanhoilta informanteilta, ja se saattoi olla kuultavissa vielä 1920-luvulla (Voolaine) ja harvinaisena 1930-luvullakin (Niilus 1936a. 38). Todettakoon, että sanan lopussa leivussa esiintyy tietyin edellytyksin katkontapainen laryngaaliklusiili [ʔ], jota HO osoitti hieman erilaisella merkillä ja joka on erityisesti eteläviron vörun murteen piirre.

2.2. $k > t \sim d'$, $g > d'$. Palataalistuneet k' , G' ja g' ääntyvät usein liudentuneina dentaaleina, k' mahdollisesti myös vastaavana soinnillisena palataaalina g' . Esim. *mitad'e* 'jotakin' (KK *midagi*), *ärd'i* 'härkiä' (KK *härgi*), *old'i* \sim ^u*old'i* 'olkia' (KK *olgi* [eł'Gi]), *pañd'* 'panki, ämpäri' (KK *pang* [paŋG]) ja lättiläisissä lainasanoissakin kuten *zād'i'* imperatiivin yks. 2. p. 'sahaa'; lät. infinitiivi *zāgēt*). Heikon asteen k voi samaten edustua d' :na, esim. *sud'ime* 'suimme villaa, karstaamme' (< **suγi*). Koska d' ja g' ovat foneettisesti lähellä toisiaan, on myös siirtymä $d' > g'$ mahdollinen, esim. HO *ärd'* \sim *ärg* 'härkä', *mina seigi* 'matkustin' (< **seid'i*; vrt. KK inf. *sōita: ma sōitsin*). Samasta syystä voi esiintyä myös siirtymä $t > k'$, esim. *veķ* (< **veĭ*) 'otti' (KK *vōttis*, jossa s -imperfekti pro i -imperfekti) ja *veķ'i* (< **veĭti*) 'avain' (KK *vōti*). Vastaavanlaisia foneettisia ilmiöitä tavataan myös liivissä. Mainitut siirtymät johtuvat sekä kielisaarekkeilla että liivissä todennäköisesti siitä syystä, että k' ja g' realisoituvat lätissä kuten yleensä muissakin kielissä artikulatorisesti dentaaleina [t'] ja [d'] (vrt. LG § 85).

2.3. $s > š \sim ś \sim ź$ osassa leivun murretta. Tätä substituutiota ovat pitäneet lättiläispiirteinä useat tutkijat (Wiedemann, Ariste, Nigol). Se esiintyy varsinkin säilyneen tai kadonneen i -vokaalin edellä tai läheisyydessä mutta myös muiden etuvokaalien edellä ja j :n vaikutuksesta, esim. HO *šim* 'silmä' (KK *silm*), *šүүdäs* 'syödään' (KK *sүүakse*), *kaś* 'kissa' (KK *kass*, jossa [s]), *meřža* 'morsian' (KK *mōrsja*). Kuten jo Wiedemann huomautti, samanlaista suhusibilanttisuutta esiintyy myös affrikaatoissa, esim. HO *lätś* 'lähti' (KK *läks*, eteläviron *lätś* \sim *läits*; vrt. Wiedemann *lätsi* 'meni(vät)'). Rudzīte (1964. 295) mainitsee lätin itämurteista [ś]:n ja [ź]:n ja Endzelin (LG s. 135) niin ikään itämurteista affrikaatat [č] ja [dž].

2.4. Klusiilit k , t , p ja sibilantti s ovat yleensä täysin soinnillisia sekä sanan sisällä että soinnillisten äänteiden välissä että sanan rajalla sandhitapauksissa, elleivät kvantiteettiseikat estä soinnillistumista, esim. *kabej-*, *d'žel* 'tytöllä', *nādāli* 'viikon', *tsirppege* 'sirpeillä', *tepride* 'lehmien', *ezänd* \sim *jezänd* 'isäntä', *puñd* 'puita'. Vaikka nämä äänteet ovat usein soinnillisia etelävirossa, soinnillistumistendenssi leivussa on vahvempi lätin vaikutuksesta.

3. Morfologisia piirteitä.

3.1. Passiivin partisiipin preesens voi esiintyä yhdyssanan alkuosana, esim. *ültäü sēna* (KK olisi vastaava muodoste *üteldav sōna* 'puheenparsi' (oikeastaan 'sanottava sana', mutta sellaista ei käytetä), *eleltavast kambrest* (KK *elatavast kambrist*) 'asuinhuoneesta' (oikeastaan 'elettävästä kamarista'). Vastaavalla tavalla käytetään pass. partis. preesensia myös lätissä, esim. *dzivojamā istaba* 'asuinhuone'.

3.2. Todennäköisesti lätin mallin mukaan käytetään leivussa sellaista pakkoa ilmaisevaa konstruktiota, joka muodostetaan tavallisesti *-minen* (leivun *-min* ~ *-men*) -johtimisen substantiivin avulla, esim. *pereme'el ołli vełg vällä mašmin* 'talonpojan oli velka maksettava' (oikeastaan 'talonpojalla oli velka maksaminen'; KK esim. *peremehel tuli vōlg vālja maksta* tai *oli vaja maksta*; *pereme'el ołli vedāmin puid* 'talonpojan oli vedettävä puita'. Ainakin *mennā*-verbistä esiintyy vastaavissa yhteyksissä myös *-kki*-johdos *minek*, joka derivaatioltaan vastaa suomen muotoa *menekki*. Myös ilmaus *šitvedāmin om* ~ *āmaidu* tarkoittanee 'lantaa on vedettävä puutarhaan'. Vastaavaa pakkoa tai välttämättömyyttä ilmaisevaa lätin kielen rakennetta nimitetään debitiiviksi, ja se muodostetaan *jā*-alkuisten verbinmuotojen avulla, esim. *saimniekam bija parāds jāmaksā* 'isännän oli maksettava velka'.

-minen-johdokset ovat kyllä tavallisia kaikissa itämerensuomalaisissa kielissä, ja ilmaus *minun on maksaminen* 'minun on maksettava' on mahdollinen suomessakin, mutta leivun konstruktion lättiläisperäisyyttä todistavat eräät muut seikat. (a) Leivussa on HO:n merkitsemä ja hänen mukaansa lätistä käännetty arvoitus *sada šilma, nāgemist ei ^uole^p — vełk*, jonka voi suomentaa 'sata silmää, (mutta) ei voi nähdä — (vastaus) (kala)verkko'. Endzelin mainitsee (LG § 760), että vanhahkoissa lättiläisissä teksteissä ja eräissä lätin murteissa voivat debitiivirakenteet merkitä paitsi tekemisen pakkoa myös sitä, jonka avulla verbin ilmaisema toiminta suoritetaan, esim. *man nav jāēd* 'minun ei tarvitse syödä' tai 'minulla ei ole syömistä, syötävää' ('ich habe nichts zu essen'). Tämän mukaisesti myös *nāgemist ei ^uole^p* on oikeastaan 'ei ole näkemistä, nähtävää' — 'ei voi nähdä', joten lätin *jā*-muodosteiden tämäkin merkitys voi kuvastua leivun *min*-konstruktioissa. Edelleen (b) *-minen*-muotoja käytetään lätin debitiivin tavoin myös liivissä, jossa konstruktion verbi on yksikön partitiivissa ja nomini, teon suorittaja lätin tavoin datiivissa, esim. *mā'ddān um maksāmāst* 'meidän on maksettava'. (c) Leivussa tavattava debitiivirakenne ei ole tavallinen muualla virossa.

II. Sanastopiirteitä.

1. Lainasanat. Monet HO:n merkitsemistä nuorista lättiläisistä lainasanoista tunnetaan liivissäkin, esim. *bēri^p* 'hautajaiset' < lät. *bēres* (liiv. *bē'rād*), *bikši* 'housut' < lät. *bikses* mon. gen. *bikšu* (liiv. *bikšād*), *de'el* 'lauta' < lät. *dēlis*, *dēle* (liiv. *dēl*), *glābinu* 'pelastanut', vrt. < lät. inf. *glābt* (liiv. inf. *glō'ibā*), *guud* 'kunnia' < lät. *guods* (liiv. *gu'odā*), *kuorli* 'kuuro' < lät. *kurlis*, murteissa mm. *kuorlds*, *laš* 'lohi' < lät. *lasis* mon. nom. *lašī* (liiv. *laš*), *zēdel*: mon. nom. *zēdel*: mon. nom. *zēgli^p* 'purje' < lät. *zēgēle* (liiv. *zēgāl*, *tsi'irul*) < lät. *cīrulis* (liiv. *tsīrlīnŋ*), *ū'za^p* 'viikset' < lät. *ūsas* (liiv. *ūššāl*), *vaniga^p* 'seppeleet' < lät. *vainags* (liiv. *vāŋkka*, joka on jo suhteellisen vanha laina).

2. Käännöslainojakin esiintyy, esim. *oļ'e ravāmēn inemizel ūle ūū* (*ūūbāle*) *līnu* 'oli puitava (ihmisen) läpi yön ("yön päälle") pellavia', jossa *ūle ūū* ~ *ūūbāle* on verrattavissa lätin adverbiin *pa nakti*; *lāt'i kēlē bāāl* 'lätiksi', vrt. *pa latviskam*, *pa latviskis* (LG 477a, 546d).

3. Myös merkityslainat ovat mahdollisia, esim. *korjama* 'lukemaan' (KK *korjama* 'koota'; vrt. lät. *lasīt* 'lukea' ja homonyymi *lasīt* 'koota').

SEPPO SUHONEN

Literatur

- ARISTE, P. (1931), Lisandeid Koiva murrete vokaalide häälikuteloole. Eesti Keel 176: 175-79.
- ARISTE, P. (1962), Mõni sõna leivudest. Etnograafiamuuseumi aastaraamat 48: 266-75
- LG = ENDZELIN, J. (1922), Lettische Grammatik. Riga.
- NIGOL, S. (1955), Märkmeid matkalt leivu keelesaarele. Emakeele Seltsi aastaraamat 1: 147-51.
- NIILUS, V. (1935), Leivu rahvas. Eesti Kirjandus 1935: 365-81.
- NIILUS, V. (1936a), Leivu (Koiva) murde h-hääliku arengust. Eesti Keel.
- NIILUS, V. (1936b), Valimik leivu murdetekste (Choix de textes dialectaux leivu). Õpetatud Eesti Seltsi aastaraamat 1936: 93-163.
- NIILUS, V. (1940), Mõningaid huvitavaid lätipärasusi leivu murdes. Eesti Keel.
- OJANSUU, H. (1912), Virolaiset siirtokunnat lättiläisalueella. Niiden lähtöpaikka ja -aika. Suomalainen Tiedeakatemia. Esitelmät ja pöytäkirjat. Helsinki.
- POSTI, L. (1942), Grundzüge der livischen Lautgeschichte. MSFOu. 85.
- RUDŽĪTE, M. (1964), Latviešu dialektoloģija. Riga.

- JSÖGREN, A.J. (1850), Zur Ethnographie Livlands von Akademiker Sjoegren. Bulletin de la Classe des sciences historiques, philologiques et politiques de l'Académie Impériale des Sciences de St.-Petersbourg 18: 1-26, 33-45. 49-70.
- VOOLAINEN, P. (1927), Koiva maarahvas. Album M.J. Eiseni 70. sünnipäevaks. Tartu.
- WIEDEMANN, F.J. (1869), Die Ehstninseln in den lettischen Kirchspielen Marienburg und Schwaneburg in Livland. Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg 13: 634-73.

Lettisches in der Sprache der estnischen Sprachinsel Leivu

von SEPPO SUHONEN

Es hat im lettischen Sprachgebiet zwei estnische Sprachinseln gegeben: die Inseln Leivu (Koiva) und Lutsi. In dem Artikel werden Besonderheiten lettischen Ursprungs im Leivu-Dialekt speziell aufgrund der Aufzeichnungen des finnischen Sprachforschers Heikki Ojansuu i. J. 1911 betrachtet.

Vokale. 1. $a > \tilde{a}$, z. B. *kāyge* (Standardestnisch (SE) *kange*) 'stark'. 2. $ei > ai$: *laib* (SE *leib*) 'Brot'. 3. $\bar{i} > ei$: *ma neidū* (SE *ma niidan*) 'ich mähe'. 4. $\bar{o} > uo$: *kuore^p* 'Rinden' (SE *koored*), *ruodzu^p* (SE *rood*) 'Rückgrate'. 5. ($\bar{o} >$) $uo > \bar{u}$: *kuur* (SE *koor*) 'Rinde', *ruuda* (SE *rood*) 'Rückgrat'. 6. $\bar{u} > ou$: *poū* 'Baum' (SE *puu*). 7. Möglicherweise $e > 'e$ und $o > 'o$: *l'ehm* 'Kuh', *uolgi* 'Strohe'. Diese Substitutionen sind in den lokalen lettischen Mundarten bekannt.

Konsonanten. 1. $h > O$ (Schwund) im Anlaut: *ārđ* 'Ochse' (SE *hārg*); $h > O >$ Silbengrenze oder Stoßton im Wortinneren: *na'a* 'Häute, Leder' (SE *nahad*) und auch analogisch in solchen Fällen, wo es ein h nie gab. 2. $k > t \sim d$: *uolđi* 'Stroh', Imperat. Sg. 2.P. *zādř* 'säge' (< lett. *zāģēt* 'sägen'); auch $d > ģ$ und $t > k$ sind möglich: *vėk* 'nahm' (< **vėt*; SE *võttis*), *seigi* 'ich reiste' (< **seidi*; SE *sõitsin*). 3. $s > š > š$ > \acute{s} : *kaš* 'Katze' (SE *kass*), *mėřža* 'Braut' (SE *mõrsja*). 4. Die allgemeine Tendenz der Konsonanten k, t, p und s , stimmhaft zu werden.

Morphologische Besonderheiten. 1. Das Partiz. Präs. Pass. kann wie im Lett. als erster Teil in einem zusammengesetzten Wort erscheinen, z. B. *eleřtavast kambrest* 'aus einem Wohnzimmer' (eigtl. 'aus einem zu wohnenden Zimmer'). 2. Lettischer Einfluß liegt wahrscheinlich im Gebrauch jener Konstruktion vor, die in der lettischen Grammatik als Debitiv bekannt ist und das Müssen resp. Sollen bezeichnet, z. B. *pereme'el olđi mařmin* 'der Bauer mußte bezahlen' (in SE z. B. *peremehel tuli maksta, oli vaja maksta*; die Entsprechung der Form *mařmin* lautet in SE *maksmine*; vgl. lett. *saimniekam bija jāmaksā*).

Es gibt auch Lehnübersetzungen und Bedeutungsentlehnungen aus dem Lettischen und junge lettische Lehnwörter im Leivu-Dialekt.

